Szakonyi Károly

Tömbbál

A lécekből eszkábált padokat felhozták a légópincéből, negyvennégy tele óta megszívták magukat nedvességgel, fenn, a levegőn lehetett érezni igazán a dohszagot. Augusztus második hete volt, a város megszabadult a júliusra már világrekord számba menő hiperinflációtól, a hónap elején megszületett forintért. Az emberek nézték, mit kaphatnak az új pénzért. Nyáron még 48 millió forint volt egy kiló kenyér, de augusztusban már csak 96 fillér. Fillérekben lehetett számolni a billiók meg trilliók helyett. Augusztus elsején négyszázezer kvadrillió pengő értékből lett 1 forint. A fiú nézte a lejárt bankjegyeket, nyáron sokat szaladgált a Pénzintézeti Központba lebélyegezni az napi bevétel papírpénzeit, hogy tarthassák az értéküket, most dobhatták el mindet.

Azon az augusztusi szombat estén a kerületi MADISZ-ból átjött néhány fiatalember, azt mondták a demokratikus pártok a lakosság hangulatának javítása céljából szorgalmazzák a tömbbálokat, és ők majd segítenek a rendezésben. Vörös karszalagot viseltek. Elrendezték a falak mentén a padokat, a zenekart is ők szervezték, egy frissen összeállt bandát, a fiú jól ismerte közülük a szaxofonost, ott lakott a házban, a harmadikon, esténként a nyitott ablaknál fújta a *Sentimental Johnny*t. Mindig ezt fújta, de tíz óra után Polákné felkiabált, hogy hagyja abba, és a rádiókat is tessék lehalkítani. Ostrom után Polákné lett a házmester, elnézőbb volt, mint elődje, Schumanné, aki azért is szólt, ha valaki kopogó sarokkal ment át az udvaron. Az csak a vendéglősnek nézte el, hogy a hordókat ott mossa a lefolyó akna körül, de pontos ideje volt a poroló használatának is, igaz, az ószereseket meg a házaló iparosokat is beengedte az udvarra, sőt, a köcsögkalapos verklist is, kiállt a lakása ajtajába, és telt keblén összefont karral, derülten hallgatta a *Csak önről álmodom* dallamát. Még nem érték el Vácot az oroszok, amikor a férje jobbnak látta, ha elköltöznek Pestről a szombathelyi rokonokhoz, a házmesterlakást lezárták, és amikor már fel lehetett jönni a pincéből, Polákék elfoglalták. Ez is szobakonyhás volt, de jobb mint az övék a lichthof mellett, azt mondták, elhagyott javak, hatóságilag felnyitották és beköltöztek. Senki sem emelt szólt ellene, mert Poláknak összeköttetései voltak, eleget hangoztatta, hogy összeköttetései vannak, negyvenötben elég volt ennyit mondani, mindenkinek voltak emlékei az összeköttetéses alakokról.

A bált is Polák kezdeményezte, van a vendéglő a házban, ital lesz, ha étel nem is, de negyvenhat nyarán ezt már megszokták a pestiek, csak

aki feketézett, vagy eljárt falura cserélni, az jutott hozzá valamihez. A vendéglős felkészült az estére, két feles hordó sört gurítottak ki az udvarra, az egyiket mindjárt meg is csapolták, bor, szóda volt elegendő, pálinkáért meg a fiút elküldték a Grünfeldhez, hozott egy fonottas korsó törkölyt, (ráfizetés, mert viszonteladási áron) rum és császárkörte volt az üzletben, a nőknek lesz kevert, a gyerekeknek málnaszörp.

Délután jött egy asszonyság az elöljáróságtól, ellenőrizni a helyszínt. Polákné megígérte, hogy nem lesz rendbontás, és kapuzáráskor hazaküldik a bálozókat. A zenekarnak dobogót építettek a fal tövében, s amint szállingózni kezdtek a háztömbből a lakók, amerikai dzsesszt kezdtek játszani, de még senki sem akart táncolni, leültek a falmenti padokra. A pincér a konyhán át kiment közéjük, és felvette a rendeléseket. Óvatosan, bizonytalankodva rendeltek, talán azt hitték, hogy minden ingyen lesz, de aztán a férfiak megszomjaztak, fröccsöket kértek, korsó söröket, később már liter borokat, az asszonyok meg stampedli kevertet. Polák vállalta, hogy méri a sört, jó habosra csapolta, lecsapta a habot egy tálba, tíz korsó után már maradt elég hanzli, amit felhajthatott.

Később a zenekar átváltott a divatos slágerekre. Hét óra felé már tele volt az udvar, s amikor a *Kiskacsát* kezdték játszani, a fiatalabbja táncolni kezdett, s közben harsogva énekelték …*egy kíváncsi kasa egy este nem ment haza, elvitte őt egy kis liba a lagziba, és ebből lett a nagy tragédia*…Némelyek a *lagziba* helyett azt énekelték, hogy a Hangliba, a fiú is így ismerte, hogy mulatóba vitte a liba a kacsát, ahol jól lerészegítette.

Polákné feleseket rendelt a kevertből, és egyre harsányabb lett Mayernével együtt. A fiú figyelte őket, mert tetszett neki a második emeletről Mayerné, ez a harmincöt körüli elvált asszony, belevörösödött, amikor bejött az üzletbe, s megállva a söntéspultnál tőle kérte az üveg *Családit,* amit vasárnap vitt mindig *utcán át* az ebédjéhez. Szeretett kihívóan öltözködni, meztelen váll, mély kivágású blúzok, s ahogy járt, a selyem szoknya a combjára meg a csípőjére tapadt, ez még Vasák úrat is, aki rendszerint a söntésben álldogálva fröccsözött, elbűvölte. A házban azt beszélték, hogy a *pincében* sem volt nyugta, a februári hidegben úgy ment fel az udvarra vízért, hogy csak felkapta meztelen vállára a kabátját, pedig az oroszok már járták a házakat. Nagyon viszket neki, mondták gúnyosan az asszonyok, mutogassa csak magát, aztán majd elkapja egy ruszki. De Mayerné nem akarta elcsúfítani magát, ahogy a többiek.

Kilenc óra körül már nagyon emelkedett volt a hangulat, zsinat és ének keveredett, a zenekar egyre gyorsabb számokat játszott. A szomszédos házból jött nagy torkú férfi, söröskorsóval a kezében, baritonján túl-

harsogta a *Sing, sing, sing* Benny Goodman számot a volgai hajóvontatók dalával, *eejuhnyeeem…* nyújtotta bömbölve, de a szvingelők lehurrogták.

Braunné a férjével jött le az első emeletről, éppen csak körülnézni, *meg kell mutatnunk magunkat Alfréd,* de semmi kedve sem volt ehhez a vircsafthoz, Braun úr azonban szívesen megivott volna egy pohár bort. Kelemenék ültek az egyik padon a lépcsőház közelében, a férfiak köszöntek egymásnak, de a két asszony elfordította a fejét, *a pince óta* voltak haragban, mert Braunné megesküdött, hogy negyvennégy nyomorúságos karácsonyán Kelemenné csórta el a kuckójukból a féltve őrzött angol teát. Nem volt rá bizonyíték, de a harag tartott. Braunnak jól menő szőrmeüzlete volt a Körúton, előkelőnek számítottak a házba, néhanap a vendéglőben vacsoráztak a fehérrel terített teremben, mindig a vendéglős szolgálta ki őket, elegánsak voltak, nem vegyültek a többi vendég közé. Kelemen meg a Divatcsarnok szövetosztályán volt eladó, törzsvendég, kártyázni járt le, kiszolgált katonaként a festőművészék asztalánál magyarázgatta, hol áll a front. A légitámadások kezdetén őt nevezték ki a ház légóparancsnokává. Ha megszólaltak a szirénák, fejére tette a rohamsisakot, és intézkedett, hogy mindenki menjen az óvóhelyre. Volt ebből némi kellemetlensége negyvenötben, mert feljelentették, hogy nyilas volt, pedig csak a Pk jelvényes légós karszalagot viselte. Meg kell hagyni, hogy Braun úr is tanúskodott mellette, néhány más lakót is felbíztatva.

Benn az üzletben is ment a rumli, a törzsvendégek nem néztek ki a bálba, keverték a kártyát, csak akkor figyeltek fel, amikor fél tíz körül benyitott a patrul. A járőrparancsnoka azt hitte, az üzletben van az a nagy lárma, ami kihallatszik az egész környékre. Pedig tudhattak a bálról, a GPU-n is be kellett jelenteni. A vendéglős a konyhán keresztül kalauzolta ki őket az udvarra. Hárman voltak, egy szerzsant meg két közlegény. Géppisztoly lógott a nyakukban, megálltak a konyhaajtóban, az emberek, akik észrevették, böködték a többit, na, már itt vannak! – mondták… – Nyicsevo, nyicsevo – intett a szerzsant. Elindult a dobogóhoz, az emberek utat engedtek, egy darabig hallgatta a zenét, aztán felemelte a kezét. – *Sztoj!* … – Polák már akart szólni, hogy van engedély, hogy *kharaso dokument*, de akkor a szerzsant felszólt a zenészeknek: – *Kalinka! Davaj, Kalinka!...* A szaxofonos fiú intett a bandának, s máris rákezdték. Szép lassan, komótosan, aztán egyre gyorsabban, gyorsabban.

– Menjünk –, súgta Braunné a férjének –, míg nem szabadul el a pokol… – Oldalogva mentek a lépcsőház felé, de a kapuboltban ott állt az egyik patrul, és amint elmentek mellette, hirtelen fejélük kapta a fejét. Braunné megtorpant. – Pardon! – mondta megszeppenve Barun úr –, mi csak haza… doma… – A katona értetlenül nézett Braunra, erre az asszony

sietve bizonygatta – mi kommuniszt… kommuniszt… – Nu sto? – vont vállat a katona. – Nehogy beszélgetni kezdj vele – karolt gyorsan a férjébe Braunné. – Elég volt ebből.

Fél tízkor Polákné felment a zenekar mellé, és bejelentette, hogy vége a táncnak, kapuzárás, még időben hazaérhet mindenki a tömbben. A szerzsant a Kalinka után elégedetten intett, hogy ocsin haraso! és elvonultak. A madiszosok a fal mellé hordták a padokat, a házmesterné összesöpörtette velük a szemetet is. A pincér a poharakat, üvegeket szedte össze, a fiú segített neki, közben féltékenyen nézte, hogy Mayerné a szaxofonossal enyeleg, nem hagyta békén, míg az nem játszott neki még egy gyors futamot, na persze, gondolta a fiú, a srác fenn, magányosan a harmadikon…

A vendéglősnek ráfizetés volt az egész, de nem volt kibúvó. Majd most a forint… gondolta, talán mindent újra lehet kezdeni. Éjjel kettőkor zártak, mint máskor. Az udvar már csendes volt, a porolón egy ott felejtett kardigán függött, a fal mentén egymásra rakva álltak a puhafa lécekből tákolt légópadok.